

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 33/06-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. apríla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Ľudmily Gajdošikovej a Jána Lubyho o sťažnosti Ing. I. Ž., bytom P., zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., so sídlom B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. I. Ž. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96 konal bez zbytočných prietahov.

3. Ing. I. Ž. priznáva finančné zadostučinenie 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť Ing. I. Ž. trovy konania 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet advokátky JUDr. V. D., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. februára 2006 doručená sťažnosť Ing. I. Ž., bytom P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., so sídlom B., v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva okresnému súdu 26. marca 1996 návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Sťažovateľka uvádza, že bola vypočutá na pojednávaní 15. októbra 1996, na pojednávaní 16. apríla 1998 vzala svoj návrh čiastočne späť a svoju výpoveď doplnila písomne 4. mája 1998. Dňa 29. júna 1998 bola vypočutá na Okresnom súde Poprad a navrhla vypočutie svedkov. V ďalšom období okresný súd uskutočnil ešte dve pojednávania (2. júna 1998 a 20. októbra 1998) a ďalej vo veci do podania sťažnosti nekonal.

Sťažovateľka 27. novembra 2005 podala predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, po prešetrení ktorej jej bolo oznámené, že vo veci boli zistené prietahy v konaní zapríčinené nečinnosťou zákonnej sudkyne.

Podľa názoru sťažovateľky dochádza nečinnosťou okresného súdu k porušovaniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto navrhuje, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti rozhodol týmto nálezhom :

„1. Základné právo Ing. I. Ž. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. I. Ž. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 300.000,- Sk, ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu k jej rukám.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný nahradiť Ing. I. Ž. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu trovy právneho zastúpenia na účet advokátky JUDr. V. D., B., vo výške priznanej za 2 úkony právneho zastúpenia s režijným paušálom.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a pretože nezistil dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľku a aj okresný súd, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, okresný súd aj na vyjadrenie k sťažnosti a zaslanie súdneho spisu. Sťažovateľka ani okresný súd na ústnom pojednávaní netrvali, a preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania upustil. Predsedníčka okresného súdu zároveň ústavnému súdu oznámila, že sťažnosť považuje za dôvodnú.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 112/96 ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti :

Sťažovateľka 26. marca 1996 podala na okresnom súde návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Následne na to 2. apríla 1996 okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku a dal pokyn na pripojenie spisu sp. zn. 13 C 203/94 (konanie o rozvod manželstva). Sťažovateľka prevzala výzvu 13. augusta 1996

po opakovaných neúspešných pokusoch o doručenie a súdny poplatok zaplatila 19. augusta 1996. Dňa 27. augusta 1996 okresný súd nariadil pojednávanie na 15. október 1996.

Na pojednávaní 15. októbra 1996 bola vypočutá sťažovateľka, pojednávanie bolo odročené na 15. november 1996. Na pojednávaní konanom 15. novembra 1996 sa nezúčastnila sťažovateľka ani jej právna zástupkyňa, ktorá neúčast' ospravedlnila kolíziou termínov pojednávaní. Odporca predložil vyjadrenie k návrhu sťažovateľky na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a okresný súd pojednávanie odročil na 16. január 1997 (toto pojednávanie okresný súd 18. decembra 1996 preložil na 6. marec 1997).

Na pojednávaní 6. marca 1997 účastníci konania požiadali o poskytnutie lehoty na uzavretie mimosúdneho zmiaru, na základe čoho okresný súd odročil pojednávanie na neurčito a stanovil im lehotu tri mesiace. Na výzvu okresného súdu z 24. júna 1997 právna zástupkyňa sťažovateľky oznámila, že k uzavretiu zmiaru medzi účastníkmi nedošlo. Ďalšie pojednávanie nariadil okresný súd na 7. október 1997. Z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania bolo toto pojednávanie odročené na neurčito.

Dňa 13. januára 1998 okresný súd určil termín pojednávania na 10. február 1998. Na pojednávanie sa dostavil len odporca, právna zástupkyňa sťažovateľky ospravedlnila neúčast' svojou práceneschopnosťou. Na nasledujúcom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 16. apríla 1998, sťažovateľka vzala späť svoj návrh v časti týkajúcej sa vydania osobných vecí v hodnote 15 000 Sk, na čo okresný súd 4. mája 1998 konanie v tejto časti zastavil. Listom zo 4. mája 1998 sťažovateľka doplnila svoju predchádzajúcu výpoveď.

Pojednávanie konané 2. júna 1998 okresný súd odročil na neurčito s tým, že o vypočutie sťažovateľky bude dožiadaný Okresný súd Poprad, ktorý tento úkon vykonal 29. júna 1998. Ďalšie pojednávanie vo veci, ktoré sa uskutočnilo 20. októbra 1998, bolo odročené na neurčito s tým, že okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a odporcu, aby predložili návrhy na ďalšie dokazovanie. Listom doručeným okresnému súdu 5. novembra 1998 navrhla sťažovateľka, aby boli k sporným veciam prostredníctvom

Okresného súdu Poprad vypočuté dve svedkyne. Na výzvu okresného súdu z 3. júna 1999 právna zástupkyňa sťažovateľky oznámila, že sťažovateľka trvá na doteraz prednesených návrhoch.

Dňa 26. júla 2000 okresný súd nariadil pojednávanie na 18. október 2000. Na toto pojednávanie sa nedostavila sťažovateľka ani jej právna zástupkyňa a okresný súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že bude dožiadaný Okresný súd Poprad o vypočutie svedkýň navrhnutých sťažovateľkou. Dňa 21. novembra 2000 si okresný súd vyžiadal správy z Krajského dopravného inšpektorátu B. a Slovenskej sporiteľne, a. s., B..

Ďalší úkon vo veci urobil okresný súd 14. decembra 2005 po sťažnosti na priet'ahy v konaní z 27. novembra 2005, keď požiadal o vypočutie dvoch svedkýň Okresný súd Poprad. Na základe tejto žiadosti Okresný súd Poprad opakovane predvolal svedkyne (na 25. január 2006 a 24. február 2006). Sťažovateľka vzápät'í oznámila Okresnému súdu Poprad, že netrvá na ich výsluchu, pretože by neprispeli k objektívnemu objasneniu veci vzhľadom na uplynutie ôsmich rokov, odkedy ich vypočutie navrhla. Oznámenie Okresného súdu Poprad o spôsobe vybavenia dožiadania bolo okresnému súdu doručené 27. februára 2006. Uskutočnenie iných procesných úkonov od toho dátumu zo spisu nevyplývalo.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o vyporiadanie bezpodielového vlastníctva manželov nie je právne zložitú, všeobecné súdy majú v tejto oblasti k dispozícii rozsiahlu judikatúru. Faktickú zložitost' veci nemožno vylúčiť vzhľadom na rozsah dokazovania, ktorý ovplyvňuje počet a povaha vecí tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva manželov, súhlasné alebo nesúhlasné stanoviská účastníkov konania a spravidla nariadenie znaleckého dokazovania, ktoré je potrebné na určenie hodnoty vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva ku dňu zániku manželstva.

Z predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 112/96 však ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by svedčili o mimoriadnej skutkovej náročnosti tohto konania, a teda

dospel k záveru, že namietanú dĺžku konania neovplyvnila ani právna, ani faktická zložitost' veci.

2. Ústavný súd zisťoval, či správanie sťažovateľky ako účastníčky konania neprispelo k doterajšej dĺžke konania. Z predloženého súdneho spisu sp. zn. 17 C 112/96 ústavný súd zistil, že okresný súd trikrát odročil pojednávanie pre neprítomnosť sťažovateľky, resp. jej právnej zástupkyne (15. novembra 1996, 10. februára 1998, 18. októbra 2000, nezúčastnili sa ani na pojednávaní 7. októbra 1997 z dôvodu, že im vopred oznámil svoju neúčast' odporca). Sťažovateľka sa naposledy zúčastnila na pojednávaní 16. apríla 1998 a nasledujúce dve pojednávania sa konali v jej neprítomnosti, zakaždým ospravedlnenej vzdialenosťou jej bydliska od sídla súdu, čo bol aj dôvod, prečo v nasledujúcom období okresný súd vypočul sťažovateľku prostredníctvom dožiadaného Okresného súdu Poprad. Ústavný súd zhodnotil, že správanie sťažovateľky v konaní nie je dôvodom namietanej neprímeranej doterajšej dĺžky konania.

3. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že od začatia konania 26. marca 1996 do 5. novembra 1998 okresný súd postupoval v konaní v zásade plynulo, v súlade s požiadavkou vyjadrenou v ustanovení § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, pritom sa usiluje predovšetkým o to, aby sa spor vyriešil zmierne. K odročeniu nariadených pojednávanií však v tomto období prispeli aj účastníci konania vrátane sťažovateľky.

Od 5. novembra 1998, keď bol doručený návrh sťažovateľky na vypočutie svedkýň, však okresný súd urobil ďalší úkon až 3. júna 1999 (po siedmich mesiacoch), keď vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky na predloženie návrhov na doplnenie dokazovania. Od tohto úkonu uplynulo ďalších trinásť mesiacov, kým okresný súd nariadil pojednávanie, ktoré odročil za účelom vypočutia navrhnutých svedkýň. Dožiadanie o ich výsluch však okresný súd spracoval až v decembri 2005, t. j. po uplynutí piatich rokov a dvoch mesiacov.

Ani po uplynutí takmer desiatich rokov od podania návrhu na začatie konania okresný súd neustálil okruh vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Ústavný súd na základe týchto skutočností vyhodnotil postup okresného súdu v predmetnej veci ako konanie, v ktorom došlo zo strany okresného súdu po 5. novembri 1998 k zbytočným priet'ahom v konaní, ktoré mali za následok porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy prikázal ústavný súd okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 112/96 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 300 000 Sk. Vzhľadom na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu

(takmer desať rokov) a s prihliadnutím na najmä na nečinnosť okresného súdu v celkovom trvaní šiestich rokov a 10 mesiacov považoval ústavný súd sumu 100 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. V. D., B., ktorá si uplatnila odmenu za dva úkony právnej služby s režijným paušalom. Ústavný súd vyčíslil trovy konania v sume 5 788 Sk za dva úkony právnej služby, každý v sume 2 730 Sk a dvakrát režijný paušál po 164 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2006